

Sjávarútvegs- og landbúnaðarráðuneytið
Skúlagötu 4
150 Reykjavík

Reykjavík, 20. maí 2011

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um stjórn fiskveiða. Merkt: „Í vinnslu. – 13. maí 2011“

Samtök atvinnulífsins, Landssamband íslenskra útvegsmanna og Samtök fiskvinnslustöðva þakka fyrir tækifæri til að gera athugasemdir við ofangreind frumvarpsdrög en lýsa sig jafnframt í öllum aðalatriðum ósammála efni þeirra. Hér er um að ræða annað tveggja lagafrumvarpa sem ætlað er að kollvarpa rekstri starfandi útvegsfyrirtækja og hafa að leiðarljósi að stórauka skattheimtu á sjávarútveg, breyta í grundvallaratriðum aflahlutdeildarkerfi sem hefur í öllum aðalatriðum reynst vel, stórauka opinber afskipti og auka óvissu í greininni. Jafnframt ógna frumvörpin tilveru fyrirtækja sem þjónusta útveginn, setja hag og framtíð starfsmanna útvegsfyrirtækja í uppnám og skapa mikla óvissu um hagsmuni byggðarlaga.

Ekkert er að finna í frumvarpsdrögunum sem líklegt er til að bæta hag fyrirtækjanna.

Minna má á að Íslendingar hafa áratuga reynslu af miklum afskiptum hins opinbera um málefni útgerðar og fiskvinnslu sem byggði á stöðugum inngrípum í rekstrarskilyrði, opinberum rekstri, og sérstakri úthlutun fjármagns og fastafjármuna til valinna fyrirtækja og byggðarlaga. Allt endaði þetta með reglulegum gengisfellingum krónunnar, efnahagslegum kollsteypum og björgunaraðgerðum til illra staddra fyrirtækja. Ótrúlegt er að eftir alla þessa reynslu skuli nú, rúmum tveimur áratugum eftir síðustu björgunaraðgerðir, haldið af stað í sömu vegferð sem reynst hefur svo illa hér á landi og í raun hvarvetna sem þessi leið hefur verið farin.

Þá farnast þjóðum best þegar byggt er á einföldum og skilvirkum reglum þar sem hið opinbera markar rammann sem fyrirtækjum ber að starfa innan en þau hafa að öðru leyti frjálsar hendur um viðskipti sín í millum eins og með aflaheimildir í þessu tilviki. Þannig næst fram hagræðing, arðsemi er höfð að leiðarljósi og hagur fyrirtækja og fólksins sem hjá þeim starfar verður eins góður og frekast er unnt. Þennan lærdóm má meðal annars draga af uppbyggingu velferðarkerfis á Norðurlöndum þar sem byggt er á öflugum fyrirtækjum sem búa við stöðugt og samkeppnishæft rekstrarumhverfi, stunda útflutning og eiga í samkeppni á alþjóðamarkaði. Þegar fyrirtækin hagnast skila þau tekjum í ríkissjóð, eigendum sínum arði, greiða starfsmönnum sínum góð laun og velferð í samfélaginu eykst. Með frumvarpsdrögunum er stefna mörkuð sem gengur þvert á þessa leið. Búast má við að hagur fyrirtækja versni þar sem þau hafa ekki vissu um rekstrarskilyrði sín og búa við ótta um sífellda stefnubreytingu af hálfu þeirra sem úthluta eiga aflaheimildum hvort sem það er ráðherra eða einstakar sveitarstjórnir. Fjárfestingar í greininni munu dragast verulega saman og smám saman munu framleiðslutæki atvinnugreinarnar ganga úr sér. Draga mun úr nýsköpun og vöruþróun í sjávarútvegi og stefnumótun til langs tíma mun bíða skipbrot. Markaðsstarf fyrirtækjanna mun líða og það dregur úr möguleikum

þeirra til að tengja veiðar, vinnslu og markaði en þetta hefur verið lykilþáttur í þróun öflugra sjávarútvegsfyrirtækja undanfarin ár.

Samtökin hafa að undanfögnu án árangurs óskað eftir viðræðum við stjórnvöld þar sem reynt yrði að komast að samkomulagi um breytingar á fiskveiðistjórninni. Haldið verði fast við jákvæða þætti núverandi aflahlutdeildarkerfis s.s. frjálst framsal aflahlutdeildar og að þeir sem tekið hafa á sig samdrátt aflaheimilda við minnkun kvóta njóti aukningar þegar um hana er að ræða. Samtökin telja jafnframt æskilegt að í stað veiðigjalds verði beitt þeirri aðferð að skattleggja sérstaklega hagnað fyrirtækjanna ef hann fer umfram tiltekin mörk og telja að með því megi koma til móts við þau sjónarmið að ríkissjóður skuli fyrir hönd þjóðarinnar njóta svokallað umframárðs vegna nýtingar á auðlindinni. Samtökin hafa einnig tekið undir tillögur um að nýtingarsamningar til langs tíma um aflahlutdeild, með skýrum endurnýjunarákvæðum, komi í stað ótímabundinnar aflahlutdeildar.

Samtökin hafa þegar skilað ráðuneytinu umsögn (dags. 18. maí sl.) um frumvarp af sama meiði til breytinga á lögum um stjórn fiskveiða og þær athugasemdir sem þar er að finna halda að fullu gildi sínu gagnvart þessum frumvarpsdrögum. Þar voru m.a. gerðar athugasemdir við hækkun veiðigjalds og við úthlutun aflaheimilda til sveitarfélaga og ógagnsæjar reglur um að þau fái hluta veiðigjalds í sinn hlut. Í umsögninni er einnig mótmælt takmörkun á möguleikum fyrirtækja til að eiga með sér samstarf og skerðingu aflahlutdeildar starfandi útgerða til að aðilar sem í mörgum tilvikum hafa selt aflahlutdeild sína komist til veiða á pólitískum forsendum með tilheyrandi soun verðmæta. Um þessi atriði er því ekki fjallað í þessari umsögn. Samtökin áskilja sér jafnframt rétt til að koma fram með frekari athugasemdir og ábendingar í málinu á síðari stigum.

Hér verður því einungis fjallað um nokkur meginefni frumvarpsdraganna:

1. Mótmælt er skerðingu aflahlutdeildar skv. 3. gr. frumvarpsdraganna sem verður til þess að rýra hlut þeirra sem starfa í atvinnugreininni en eykur umfang svokallaðra potta í höndum ráðherra sem auk þess á að setja reglur um úthlutun s.k. leiguhluta um magn heimilda, hámark þess sem hver getur boðið í og skiptingu milli tímabila, landssvæða og útgerðarflokka. Augljóst er að ekki er ætlunin að láta hagkvæmni ráða för í þessu frekar en öðrum atriðum í frumvarpsdrögunum.
2. Nýtingarsamningar skv. 6. gr. eru allt til allt of skamms tíma og geta að hámarki orðið til 15 ára. Nauðsynlegt er að þessi tími verði lengdur og geta 35 ár verið hæfilegur tími sem skapar fyrirtækjum rekstraröryggi, möguleika til fjármögnunar, skiptir sköpum fyrir lánskjör, er í samræmi við afskriftartíma helstu fastafjármuna og tryggir langtímahugsun við uppbyggingu og þróun. Einnig eru allt of óljós ákvæði um hugsanlega framlengingu nýtingarsamninga og virðist sem ætlunin sé að halda útgerðum í fullkominni óvissu um hvort framlenging til 8 ára fáið eða ekki. Hvað síðan á að taka við veit enginn.
3. Mótmælt er banni við framsali aflahlutdeildar skv. 7. gr. Framsal aflahlutdeildar og viðskipti með aflahlutdeild hafa lagt grunninn að hagræðingu í sjávarútvegi undanfarna áratugi. Með banninu er grundvöllinum kippt undan frekari hagræðingu í greininni. Engu breytir undanþáguákvæði (sbr. bráðabirgðaákvæði VI) þar sem ráðherra eða sveitarfélögum er veitt heimild til að leysa til sín aflahlutdeild á verði sem ákveðið er af ráðherra. Eftir því sem árin líða og skemmri tími verður eftir af nýtingarsamningum mun hvatinn til hagræðingar hverfa algerlega og skammtímasjónarmið verða ráðandi um allar ákvarðanir í rekstri fyrirtækjanna.
4. Mótmælt er breytingum skv. 8. gr. þar sem réttarvernd kröfuhafa skv. lögum um samningsveð er kollvarpað hvað nýjar lánveitingar varðar. Samkvæmt veðlögum er eiganda skips óheimilt að skilja aflahlutdeild frá því nema með þinglýstu samþykki þeirra sem veðréttindi eiga í

skipinu. Í greinargerð með frumvarpsdrögunum kemur fram að ætlunin sé að þessi réttindi verði ekki aðfararhæf og eigi að falla niður við gjaldþrot sem kippir grundvöllinum undan fjármögnun og stenst engin viðskiptaleg og lagaleg sjónarmið. Réttindi sem felast í aflahlutdeild og síðar nýtingarsamningum eru grundvöllur að tekjuöflun útgerðanna og þannig nauðsynlegt og eðlilegt að þau verði ekki skilin frá skipum nema með samþykki veðhafa. Ekki verður séð hver tilgangurinn er enda kemur ekkert fram um það í greinargerð með frumvarpinu. Starfandi sjávarútvegsfyrirtæki hafa keypt aflahlutdeildir í stórum stíl á undanförmum árum til að ná fram nauðsynlegri hagræðingu og tryggja rekstrargrundvöll við samdrátt aflaheimilda. Það hefði ekki verið mögulegt án þess að staða lánardrottna væri tryggð og þeir geta gengið að því sem vísu að veðréttindin héldu gildi sínu.

Samtökin lýsa miklum áhyggjum vegna þess að ekkert mat er lagt á hugsanlegar afleiðingar af ákvæðum þessara frumvarpsdraga. Ekki verður séð að málsmeðferðin sé í samræmi við samþykkt ríkisstjórnarinnar frá 28. september 2010 þar sem fram koma reglur um undirbúning og meðferð stjórnarfrumvarpa né virðist tekið mið af handbók um undirbúning og frágang lagafrumvarpa sem gefin var út af forsætisráðuneytinu, dóms- og kirkjumálaráðuneytinu og skrifstofu Alþingis 2007.

Samtökin eru, eins og ráðuneytinu er kunnugt um, tilbúin til samráðs og samvinnu um breytingar á lögum um stjórn fiskveiða þannig að unnt verði að ná sátt um málaflokkinn. Augljóst er að frumvarpsdrög ráðuneytisins geta ekki orðið grunnur að slíkri sátt. Þau munu kalla fram áframhaldandi deilur og átök á komandi árum og verða tilefni stöðugra breytinga á fiskveiðistjórninni. Þessi átök geta ekki leitt til neins annars en þess að afkoma sjávarútvegsins verður verri en ella og um leið rýra þau hag fyrirtækjanna, fólksins sem hjá þeim starfa, þjónustuaðila, sveitarfélaga og um leið þjóðarinnar allrar.

Samtökin telja þá stefnu sem mörkuð er með frumvarpsdrögunum leiða til ófarnaðar. Afleiðingarnar verði víðtækar og einungis neikvæðar og skapa mikla óvissu um framtíð íslensks sjávarútvegs. Frumvarpsdrögin ganga þvert á ítrekaðar yfirlýsingar ríkisstjórnarinnar um að skapa sjávarútveginum góð rekstrarskilyrði til langs tíma.

Samtökin skora á ríkisstjórnina að hverfa af þeirri braut sem mörkuð er með þessum frumvarpsdrögum.

Virðingarfyllt,

f.h. Samtaka atvinnulífsins

f.h. Landssambands íslenskra útvegsmanna

f.h. Samtaka fiskvinnslustöðva